

KAILAAN KOULUN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA 2023-2024

Tasa-arvolaki

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettuun lakiin (609/86, muutettu lailla 232/2005) lisättiin vuoden 2005 lain kokonaisuudistuksen yhteydessä säännöksen oppilaitosten tasa-arvosuunnittelusta. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman laatimisen tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja ennaltaehkäistä sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää. Tasa-arvo suunnittelu tukee oppilaitoksessa tehtävää muuta kehittämistyötä.

Kailaan koulussa laaditaan vuosittain tai vähintään kerran kolmessa vuodessa tasa-arvosuunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön kanssa. Koulun oppilaskunnalla on myös mahdollisuus vaikuttaa suunnitelmaan.

Syrjintä, seksuaalinen häirintä ja sukupuolen perusteella tapahtuva häirintä

Tasa-arvolain 8b §:n mukaan oppilaitoksen on pidettävä kiellettyinä syrjintänä, jos henkilö asetetaan opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuoritusten arvioinnissa tai oppilaitoksen muussa toiminnassa sukupuolen perusteella muita epäedullisempaan asemaan taikka muutoin kohdellaan lain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Seksuaalinen häirintä

Seksuaalinen häirintä tarkoittaa sanallista, sanatonta tai fyysistä luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuoleen perustuva häirintä

Tarkoittaa henkilön sukupuoleen liittyvää ei toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Välitön ja välillinen syrjintä

Välitön syrjintä tarkoittaa

- a) naisten ja miesten asettaminen eri asemaan sukupuolen perusteella ja
- b) eri asemaan asettaminen raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä.

Välillinen syrjintä tarkoittaa

- a) eri asemaan asettaminen sukupuolen perusteella, jos henkilöt joutuvat epäedulliseen asemaan sen perusteella ja
- b) eri asemaan asettaminen vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella.

Mitä tarkoitetaan seksuaalisella häirinnällä ja sukupuolen perusteella tapahtuvalla häirinnällä?

Seksuaalinen ja sukupuolen perusteella tapahtuva häirintä voi olla esim.

- o vihjailevia eleitä tai ilmeitä

- o härskejä puheita, nimittelyä, kaksimielisiä vitsejä
- o vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- o pornoaineiston esille asettaminen, seksuaalisesti värittyneet kirjeet, puhelinsoitot tai sähköpostit
- o fyysinen koskettelu, seksuaalisväritteiset ehdotukset tai vaatimukset, - siihen voi liittyä myös seksuaalista väkivaltaa, esim. raiskaus tai sen yritys.

Kailaan koulussa noudatettavat toimintatavat

Välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen perusteella, seksuaalinen häirintä ja sukupuoleen perustuva häirintä on Kailaan koulussa kielletty. Koulussa on nollatoleranssi kaikenlaisen kiusaamisen, epäasiallisen kohtelun, häirinnän ja syrjinnän suhteen. Koulussa on käytössä kiusaamisen vastainen suunnitelma, joka päivitetään vuosittain.

Jokainen Kailaan koulun henkilökunnan jäsen ja oppilas on omalta osaltaan vastuussa ilmapiiristä ja hyvinvoinnista. Koulu yhteisössä jokaista yhteisön jäsentä tulee kohdella asiallisesti ja kohteliaasti, vaikka kaikista ei pitäisikään.

Kiusaamiseen ja häirintään puuttuminen

Epäilty kiusaaminen ja häirintä selvitetään heti. Selvittelysuunnitelman löytyy erillisestä kiusaamisen vastaisesta suunnitelmasta. Kumpaankin osapuolta kuullaan; ketään ei pidä leimata pelkkien syytösten perusteella. Tapahtumien kulku selvitetään ja sovitaan yhteiset pelisäännöt, joissa kerrotaan, miten jatkossa toimitaan. Sovitut pelisäännöt ja niiden toteutuminen tarkistetaan osapuolten kanssa noin kuukauden kuluttua ensimmäisestä tapaamisesta. Tällöin sovitaan myös jatkotoimenpiteistä.

Pelisääntöjen noudattamista valvotaan. Mikäli sovitut toimenpiteet eivät tuota tulosta ja kiusaaminen tai häirintä todistettavasti jatkuu, syyllistä voidaan rangaista lain suomin keinoin.

Jos koet joutuneesi epäasiallisen kohtelun tai kiusaamisen kohteeksi toimi seuraavasti:

1. Ilmoita luokanopettajalle, koulunkäynninohjaajalle, koulunuorisotyöntekijälle, terveydenhoitajalle, muulle opiskelijahuollon henkilölle tai rehtorille asiasta. Voit halutessasi ottaa asian puheeksi suoraan häiritsijän tai epäasiallisesti käyttäytyvän kanssa. Kerro miltä sinusta tuntuu ja että koet hänen toimintansa epäasialliseksi käytökseksi. Kehota häntä lopettamaan se. Näin annat hänelle mahdollisuuden korjata toimintaansa.
2. Jos epäasiallinen käytös jatkuu, kerro viivytyksettä luokanopettajalle tai opiskelijahuollon henkilölle asiasta.
3. Mikäli häiritsijänä tai kiusaajana on opettaja, tulee opiskelijan ilmoittaa asiasta rehtorille, joka ryhtyy välittömästi toimiin tilanteen korjaamiseksi ja selvittämiseksi.

Jokaisen yhteisön jäsenen velvollisuus on vastustaa epäasiallista käytöstä ja kiusaamista, vaikkei se aina helppoa olekaan, sillä ryhmässä tyhmyys helposti tiivistyy. Älä tue passiivisestikaan kiusaajaa, vaan osoita asenteellasi, että et hyväksy kiusaamista (esim. et naura mukana). Tarjoa kiusatulle apua. Kerro huomaamastasi kiusaamisesta jollekin, esim. rehtorille tai opettajalle.

Tasa-arvon toteutumisen seuranta ja arviointi

Tasa-arvon toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain kouluviihtyvyysskyselyn yhteydessä. Arvioinnin tarkoituksena on tunnistaa mahdolliset epäkohdat sekä arvioida tehtyjen toimenpiteiden tuloksellisuutta.

Kyselyn tulosten perusteella tasa-arvosuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa ja samassa yhteydessä kuullaan henkilöstöä, opiskelijoita ja huoltajia.

Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kielloista säädetään Suomen perustuslain perusoikeussäännöksissä, joita täsmentävät useissa eri laeissa säädetyt syrjinnän kiellot sekä tasapuoliseen kohteluun velvoittavat säännökset. Euroopan unionin jäsenmaat ovat sitoutuneet edistämään yhdenvertaisuutta ja vastustamaan kaikkinaista syrjintää. Vuonna 2000 EU:ssa annettiin rasismia ja työsyrintää koskevat direktiivit. Direktiivit on Suomessa pantu toimeen 1.2.2004 voimaan tulleella yhdenvertaisuuslailla (21/2004). Uuden yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Lain soveltamisala on laajentunut eli lakia sovelletaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Lakia ei sovelleta yksityis- eikä perhe-elämän piiriin kuuluvaan

toimintaan eikä uskonnonharjoittamiseen.

Yhdenvertaisuuslaissa kielletään välitön (suora) syrjintä ja välillinen (epäsuora) syrjintä, häirintä sekä ohje tai käsky syrjiä jotakuta. Välittömällä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa:

- 1) naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella;
- 2) eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä;
- 3) eri asemaan asettamista sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella.

Välillisellä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa:

- 1) eri asemaan asettamista sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun nähden neutraalilta vaikuttavan säännöksen, perusteen tai käytännön nojalla, jos menettelyn vaikutuksesta henkilöt voivat tosiasiallisesti joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella;
- 2) eri asemaan asettamista vanhemmuuden tai perhehuoltovelvollisuuden perusteella.

Tasa-arvolain uuden 6 c §:n mukaan mm. koulutuksen järjestäjien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Virallisen sukupuolen lisäksi otetaan siis huomioon myös sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy. Sukupuolivähemmistöön kuuluvien yksityisyyttä tulee kunnioittaa, eikä tasa-arvon edistäminen tarkoita sitä, että ryhdyttäisiin selvittämään ihmisten sukupuoli-identiteettejä tai sukupuolen ilmaisua. Tällainen tieto on salassa pidettävää ja kuuluu yksityisyyden piiriin.

Yhdenvertaisuuslaissa kielletyt syrjintäperusteet ovat: ikä, etninen, tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, perhesuhteet, ammattiyhdistystoiminta, poliittinen toiminta, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy (esim. varallisuus, raskaus).

Häirinnässä on kyse ihmisarvoa loukkaavasta käyttäytymisestä. Ihmisarvon käsite viittaa kaikkien ihmisyksilöiden synnynnäiseen ja luovuttamattomaan arvoon sekä jokaisen oikeuteen nauttia perustavanlaatuisista oikeuksista yhdenvertaisesti muiden kanssa. Ihmisen luontainen arvo ei riipu hänen alkuperästään, iästään, terveydentilastaan tai muista ominaisuuksistaan taikka muiden mielipiteistä ja arvostuksista. Henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy edellä todettuun syyhyn (ikä, alkuperä, kansalaisuus jne.) ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Käyttäytymisen käsite on ymmärrettävä laajasti siten, että kyse voi olla esim. puheista, sähköpostiviesteistä, ilmeistä, eleistä tai epäasiallisen materiaalin

esille laittamisesta tai muunlaisesta viestinnästä.

Kailaan koulun yhdenvertaisuuden toimintatavat

Koulumme arvolause kuuluu: Lapsi on yhteinen sydämen asia; kaikki erilaisia – kaikki samanarvoisia.

Kailaan koulussa kunnioitetaan jokaisen ihmisarvoa ja edistetään tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Täällä ei hyväksytä väkivaltaa, syrjintää tai rasismia. Toimintamallimme pohjana ovat YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, lapsenoikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeuksien sopimus. Täällä pidetään huolta turvallisesta opiskelu- ja työympäristöstä sekä yksilön ja yhteisön hyvinvoinnista. Kouluyhteisössä vahvistetaan osallisuutta ja vastuunottoa, hyvää käytöstä ja yhteistyötä. Tarkoituksena on toimia elämää ja ympäristöä kunnioittaen ja kestäväää tulevaisuutta rakentaen. Ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, perhesuhteiden, ammattiyhdistystoiminnan, poliittisen toiminnan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai minkään muun henkilöön liittyvän syyn vuoksi.

Opiskelijalla on oikeus uskontoonsa tai vakaumukseensa kieltäytyä joistakin koulun uskonnollisista tapahtumista, kuten mm. seurakunnan pitämistä päivänavauksista tai joulukirkosta. Opiskelijoille järjestetään vaihtoehtoista toimintaa esimerkiksi koululla joulukirkon aikaan.

Rasistisiin kommentteihin puututaan ja jokaisen kouluyhteisössä työskentelevän tai opiskelevan tulee olla tietoinen sanavalinnoistaan. Sama koskee myös muita yhdenvertaisuuslaissa kiellettyjä syrjintäperusteita.

Kailaan koulun yhdenvertaisuuden toimintatapojen seuranta

Jos koulussa joku kokee joutuneensa epäasiallisen kohtelun tai kiusaamisen kohteeksi, ohjataan hänet ilmoittamaan asiasta opettajalle, terveydenhoitajalle, muulle opiskelijahuollon henkilölle tai rehtorille. Mikäli häiritsijänä tai kiusaajana on opettaja, tulee opiskelijan ilmoittaa asiasta rehtorille, joka ryhtyy välittömästi toimiin tilanteen selvittämiseksi ja korjaamiseksi. Tämä pätee myös työyhteisön jäsenten välisissä tilanteissa. Mikäli tilanne ei korjaannu yhteisellä käsittelyllä ja sopimuksilla, rehtori käynnistää kurinpitomenettelyn. Pyynnöstä annetaan kirjallinen selvitys menettelystä sille, joka katsoo joutuneensa syrjityksi tasa-arvolaisissa mainituin tavoin.